

Aneta Krynicka

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**Międzynarodowa konferencja naukowa pt.:
„Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości
gospodarczej na obszarach wiejskich
w kontekście integracji europejskiej”
(Olsztyn, 17–18 listopada 1999 r.)**

Międzynarodowa konferencja naukowa była zorganizowana przez Katedrę Organizacji i Zarządzania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Ważniejsze cele konferencji to:

1. Prezentacja krajowych i zagranicznych osiągnięć teoretycznych oraz rozwiązań praktycznych w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych i rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich.
2. Przedstawienie wyników badań przeprowadzonych przez Katedrę na reprezentatywnej grupie podmiotów gospodarczych (860) i osób bezrobotnych (2400) w regionie warmińsko-mazurskim.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele nauki z ośrodków naukowych Gdańska, Torunia, Poznania, Warszawy i Olsztyna, naukowcy z Uniwersytetu Ekonomicznego w Mińsku, Instytutu Rozwoju Rolnictwa Europy Środkowo-Wschodniej w Halle, Wyższej Szkoły Rolniczej w Neubrandenburgu oraz przedstawiciele krajowych instytucji zajmujących się problematyką stanowiącą przedmiot obrad oraz przedstawiciele urzędu pracy z Akmene (Litwa).

Oprócz obrad plenarnych zorganizowano dwie sesje problemowe: „Bezrobocie na obszarach wiejskich” i „Przedsiębiorczość gospodarcza na terenach wiejskich”.

Prof.dr hab. Bogumiła Sosnowska w referacie pt. „Gospodarowanie zasobami pracy na obszarach wiejskich” zaprezentowała podstawowe przesłanki ekonomiczne oraz kierunki działań w dziedzinie poprawy efektywności ekonomicznej zasobów pracy na obszarach wiejskich w Polsce.

Prof.dr hab. Zenon Wiśniewski w referacie pt. „Regulacja rynku pracy a rozwój przedsiębiorczości w krajach Unii Europejskiej” podkreślił, że występują zasadnicze różnice między polskim a europejskim rynkiem pracy, a w kontekście przyszłej integracji z Unią Europejską wiąże się to z wieloma wyzwaniami. Głównym zadaniem w otwartej gospodarce staje się zwiększenie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na rynku międzynarodowym. Wagę tego zadania podkreśla fakt, że w latach 1990–2010 przyrost zasobów pracy w Polsce stanowić będzie aż 36% całkowitego przyrostu zasobów pracy w Europie. Aby zagospodarować te zasoby i zmniejszyć rozmiary bezrobocia, trzeba stworzyć wiele nowych miejsc pracy. Poznanie dotychczasowych doświadczeń krajów Unii Europejskiej może przyczynić się do szerszego uświadomienia ekonomicznych konsekwencji podejmowanych w Polsce decyzji w zakresie regulacji rynku pracy.

Prof. dr hab. Dorota Czykier-Wierzba w referacie pt. „Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej oraz jego efekty” dokonała wnikliwej analizy funduszy Unii Europejskiej, sposobów ich zagospodarowywania i przeznaczenia. Analiza ta wskazuje, że polityka powinna sprzyjać ograniczaniu bezrobocia na wsi, przeciwdziałać migracji młodzieży ze wsi i wyludnianiu się obszarów wiejskich, zapewniać utrzymanie na ziemi dostatecznej liczby rolników, a także spowodować, że obszary te staną się atrakcyjniejszym miejscem pracy i zamieszkania.

Prof.dr hab. Piotr Wiatrak w referacie pt. „Teoria i praktyka rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na obszarach wiejskich” omówił sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce oraz szanse ich rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, charakterystykę rodzajową ich działalności oraz uwarunkowania rozwoju, wraz z polityką wspomaganą zmian w tym zakresie. System wspierania rozwoju tego sektora nie działa jeszcze w pełni, odczuwa się brak powiązania działań poszczególnych instytucji, a zwłaszcza na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Prof. Wiktor Tonkowicz w referacie pt. „Przedsiębiorstwo w agrobiznesie na wsi białoruskiej” przedstawił sytuację małych i średnich przedsiębiorstw na Białorusi i przeanalizował ich perspektywy w warunkach gospodarki rynkowej.

W czasie obrad sekcji „**Przedsiębiorczość gospodarcza na obszarach wiejskich**” dyskusja obejmowała skalę europejską, krajową i regionalną oraz znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce Unii Europejskiej i programy ich wspierania i rozwoju. Rząd Polski wraz ze staraniami o członkostwo w Unii Europejskiej realizuje politykę i postanowienia Układu Europejskiego (mgr I. Kulas-Klimaszewska). Realizacja następuje w przygotowywanych kilkuletnich programach obejmujących niezbędne kroki do tworzenia korzystnej dla tego sektora infrastruktury, poprzez uproszczenie legislacji, zwiększenie przejrzystości systemu podatkowego oraz

zwiększenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania, a także poprzez poprawę koordynacji pomiędzy ministerstwami i innymi instytucjami. Znaczącą rolę w realizacji programu przypisuje się samorządom terytorialnym, których zadaniem jest stworzenie takich warunków rozwoju poszczególnych regionów, aby działające w nich firmy mogły konkurować z podmiotami krajowymi i zagranicznymi. Władze samorządowe we wzroście ilości małych i średnich przedsiębiorstw upatrują szansę wzrostu poziomu życia społeczności lokalnej, wzrostu liczby przedsiębiorstw wyspecjalizowanych w dziedzinach najbardziej odpowiadających lokalnym uwarunkowaniom, pozyskiwania nowych miejsc pracy, integrowania się lokalnego „biznesu” (mgr K. Krukowski). W ramach analizy regionu Warmii i Mazur omówiono wyniki badań przeprowadzonych wśród 868 podmiotów gospodarczych należących do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (prof. dr hab. E. Niedzielski). Analiza dotyczyła wewnętrznych i zewnętrznych warunków rozwoju pozarolniczej przedsiębiorczości gospodarczej na obszarach wiejskich. W ramach wewnętrznych warunków wyniki badań wskazały na istniejące problemy w pozyskiwaniu środków finansowych zwłaszcza na rozpoczęcie działalności. Duże utrudnienia dla rozwoju stwarza również bariera fiskalna, prawna i administracyjna. Niezależnie od rodzaju działalności przedsiębiorstwa i rodzaju gminy, w której się ono znajduje, ważnym czynnikiem rozwojowym jest posiadana wiedza i umiejętności potrzebne w prowadzeniu własnej firmy. Tylko 50% przebadanych przedsiębiorstw wygospodarowuje kapitał, który mógłby być przeznaczony na rozwój (mgr A. Krynicka). W ramach zewnętrznych warunków badania objęły zasięg terytorialny, konkurencję, dostawców oraz klientów. Na wybór i liczebność dostawców w największym stopniu wpływa profil prowadzonej działalności oraz skala przedsięwzięcia. Długoletnie powiązania, osobiste znajomości oraz cena to główne czynniki, które wpływają na wybór dostawcy. Brak dostatecznych informacji na temat konkurencji powoduje niewłaściwą ocenę możliwości konkurencyjnych, co wpływa na ograniczenie szans rozwojowych tych przedsiębiorstw (mgr A. Krynicka).

W ramach obrad sekcji „**Bezrobocie na obszarach wiejskich**” stwierdzono, że bezrobotni z obszarów wiejskich różnią się od pozostałych pod względem cech demograficznych, zawodowych i społecznych. Dyskutowano na temat bezrobocia powstałego w wyniku likwidacji państwowych gospodarstw rolnych oraz upadku wielu przedsiębiorstw i instytucji obsługujących wieś w regionie warmińsko-mazurskim. Analiza wyników pozwoliła uwypuklić problemy w zakresie zatrudnienia, aktywizacji zawodowej pozostających bez pracy, poznania postaw i oczekiwań osób bezrobotnych np. do różnych form pomocy socjalnej. Rejestrowane bezrobocie na wsi wyniosło wg stanu na koniec maja 1999 roku ok. 930 tys., co stanowiło 44,8% ogółu bezrobotnych w kraju. Jest to najwyższa w kraju stopa bezrobocia rejestrowanego (21,1%). Obok bezrobocia rejestrowanego występuje bezrobocie utajone, które koncentruje się na terenach wiejskich o dużym udziale rozdrobnionego rolnictwa indywidualnego. Zagospodarowanie takich zasobów pracy staje się problemem o wielkim znaczeniu gospodarczym i społecznym. Wyzwolenie aktywności powinno stać się jednym z ce-

łów organizacji powołanych do zajmowania się osobami bezrobotnymi. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy wyróżniono zbiorowości bezrobotnych według stopnia poziomu aktywności:

- bezrobotni o niskim poziomie aktywności, stanowiący 40% populacji (osoby powyżej 45 lat),
- bezrobotni o średnim poziomie aktywności, stanowiący 40% populacji (osoby do 45 lat),
- bezrobotni o wysokim poziomie aktywności, stanowiący 20% populacji (osoby w wieku do 24 lat oraz 25–40 lat).

Jednostki aktywne w poszukiwaniu pracy nie poprzestają na zarejestrowaniu się w urzędzie pracy, lecz podejmują inne działania, np. zmianę kwalifikacji umożliwiających nabycie nowych umiejętności zawodowych, rozpoczęcie samodzielnej działalności gospodarczej, poszukiwanie zatrudnienia poza miejscem zamieszkania. Bezrobotni poszukują pracy, zbierając informacje od znajomych, rodziny, przyjaciół; osobiście odwiedzają różne zakłady pracy; poszukują i analizują ogłoszenia w prasie, radiu i telewizji. Badania wskazały, że aktywność w poszukiwaniu pracy maleje wraz z wydłużaniem się okresu pozostawania bez pracy (dr A. Orłowska). Obserwuje się zjawisko powiększania grupy bezrobotnych najdłużej pozostających bez pracy. Są to osoby pozbawione prawa do zasiłku dla bezrobotnych i często jedynym źródłem ich dochodów są zasiłki z pomocy społecznej. Osoby te nie mają już własnych oszczędności i konsumują dorobek swojego życia (mgr I. Czaplicka). Wobec zwiększania się zjawiska bezrobocia długookresowego, bezrobotni coraz częściej oczekują pomocy od gminy. Wzrasta w związku z tym liczba osób korzystających z zasiłków opieki społecznej. Informacje o tej grupie ludzi są poza zasięgiem urzędów pracy, dlatego istotną rolę przypisuje się organizacji sieci utrzymującej kontakty na poziomie lokalnym, której ogniwami są ośrodki pomocy społecznej, urzędy gminy, kluby pracy, ośrodki wsparcia życiowego, pracownicy terenowi pierwszego kontaktu i organizacje pozarządowe.

Wnioski z konferencji dotyczyły następujących obszarów tematycznych:

- rozwijania przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi;
- roli samorządów terytorialnych w aktywizacji gospodarczej terenów wiejskich;
- celów i instrumentów polityki państwa w stosunku do małych i średnich przedsiębiorstw;
- aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców wsi.

Materiały konferencyjne wraz z wnioskami zostaną przekazane centralnym i terenowym instytucjom zajmującym się rynkiem pracy i rozwojem obszarów wiejskich.

*Adres do korespondencji:
mgr inż. Aneta Krynicka
Katedra Organizacji i Zarządzania
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
ul. Prawocheńskiego 3
10-957 Olsztyn*